

“Lào gì cũng tôn”: Sáng tạo nghệ thuật hay suy đồi ngôn từ - cảm xúc?

ISSN: 2734-9195 12:23 28/10/2025

Giữa ồn ào của cái tôi, chỉ có lời nói hiền hòa, chân thật và cảm thông mới có thể chạm đến trái tim, nuôi dưỡng văn hoá và nuôi lớn nhân cách.

Trong tuần qua, dư luận mạng xã hội dậy sóng trước đoạn clip ca sĩ Jack trình diễn ca khúc mới chưa công bố, với những câu hát gây tranh cãi:

“Mấy đứa không ưa anh ngoài đời làm sao mà dám?”,

“Anh hát chơi chơi hơn một kiếp của nó đi làm!”,

“Fan thường kêu anh họ lão/Lào gì cũng tôn...”???

(Ảnh: Internet)

Theo báo Tuổi Trẻ Online, nhiều người cho rằng các ca từ trên mang sắc thái ngạo mạn, phản cảm, thậm chí gọi liên tưởng thiếu tinh tế. Trong khi đó, người hâm mộ lại bênh vực, cho rằng Jack chỉ “nói thẳng, nói thật”, cách thể hiện bản lĩnh của giới trẻ trong âm nhạc đường phố.

Từ hiện tượng ấy, câu hỏi đặt ra: phải chăng đây là sáng tạo nghệ thuật, hay là dấu hiệu của tha hóa, suy đồi ngôn từ, cảm xúc trong một bộ phận đời sống âm nhạc trẻ hiện nay?

Khi ngôn từ trở thành “vũ khí gây chú ý”

Trong dòng chảy âm nhạc đại chúng, đặc biệt là rap và hip-hop, việc sử dụng ngôn ngữ “chơi chữ”, “thách thức”, hay “khiêu khích” không còn xa lạ. Đó là phong cách phản ứng với đời sống, khẳng định cái tôi và chạm đến cảm xúc mạnh của người nghe.

Với Jack, có thể thấy anh muốn “trút hết tâm tư”, như lời chia sẻ với truyền thông sau những sóng gió, công kích từ dư luận. Nhưng sự “trút ra” ấy lại chọn con đường ngôn từ dữ dội, đậm chất tự tôn và đối kháng.

Trong không gian mạng, nơi mọi thứ dễ lan truyền, những câu hát như “Lào gì cũng tôn” nhanh chóng trở thành “Trend ngôn ngữ”, được sử dụng bông đùa, thậm chí chế giễu. Và từ đó, câu chuyện không chỉ là một sản phẩm âm nhạc, mà trở thành vấn đề văn hoá ứng xử bằng lời nói, nơi ngôn từ mất đi ý nghĩa kết nối, chỉ còn là công cụ gây chú ý.

Sáng tạo nghệ thuật hay phá vỡ giới hạn văn hoá?

Nghệ thuật vốn cần tự do, bởi sáng tạo chỉ nảy nở khi vượt qua khuôn khổ. Một nghệ sĩ có quyền thể hiện cảm xúc, bộc lộ cái tôi, thậm chí gây sốc, nếu điều đó mang đến thông điệp, giá trị hoặc thức tỉnh người nghe.

Tuy nhiên, tự do ngôn ngữ không đồng nghĩa với tự do xúc phạm và cái tôi nghệ thuật không nên đặt cao hơn giá trị cộng đồng.

(Ảnh: Internet)

Tiến sĩ văn hoá học Hồ Giang từng bày tỏ sự quan ngại về ngôn từ trong nhiều bản hit của làng nhạc Việt: *"Tôi luôn đồng ý rằng người nghệ sĩ được tự do sáng tạo nghệ thuật, được thể hiện quan điểm của bản thân trong tác phẩm của mình, nhưng khi sản phẩm đưa ra công chúng, có nguy cơ ảnh hưởng tới thế hệ trẻ, bản thân nghệ sĩ cần có sự kiểm soát, đồng thời cũng cần sự giám sát quản lý của xã hội. Có thể, trong nhận thức và thế giới quan của bạn là bình thường, nhưng như vậy không có nghĩa là bạn có quyền vô tư phạm lỗi".* [1]

Cùng quan điểm đó, nhà nghiên cứu văn hóa Ngô Hương Giang cho rằng trách nhiệm đầu tiên phải thuộc về ban tổ chức sự kiện mà Jack được mời biểu diễn: *"Ban tổ chức là đơn vị chọn lựa bài hát và ca sĩ thể hiện, vì vậy không thể nói họ không biết bài hát có yếu tố dung tục được đưa vào biểu diễn tại sự kiện. Ở đây có hay không sự dễ dãi, xuề xòa và thỏa hiệp giữa ban tổ chức với Jack? Tiếp đến là trách nhiệm của cơ quan quản lý văn hóa ở Hà Nội khi để một ca khúc có ngôn từ phản cảm như vậy được trình diễn giữa thủ đô? Có hay không sự thờ ơ, buông lỏng của cơ quan chức năng quản lý văn hóa trong vụ việc này?"*, chuyên gia phân tích. [2]

Nhà nghiên cứu âm nhạc Nguyễn Quang Long cho biết trước kia khi muốn phát hành ca khúc, nghệ sĩ phải nộp hồ sơ lên hội đồng xét duyệt, cấp giấy phép mới phổ biến tới công chúng. Hiện các cá nhân có thể tự thu âm, sản xuất MV để đăng lên mạng. Anh nhận định các ca khúc cho thấy sự dễ dãi, thiếu trách nhiệm với cộng đồng của một số người tham gia sáng tác âm nhạc đại chúng.

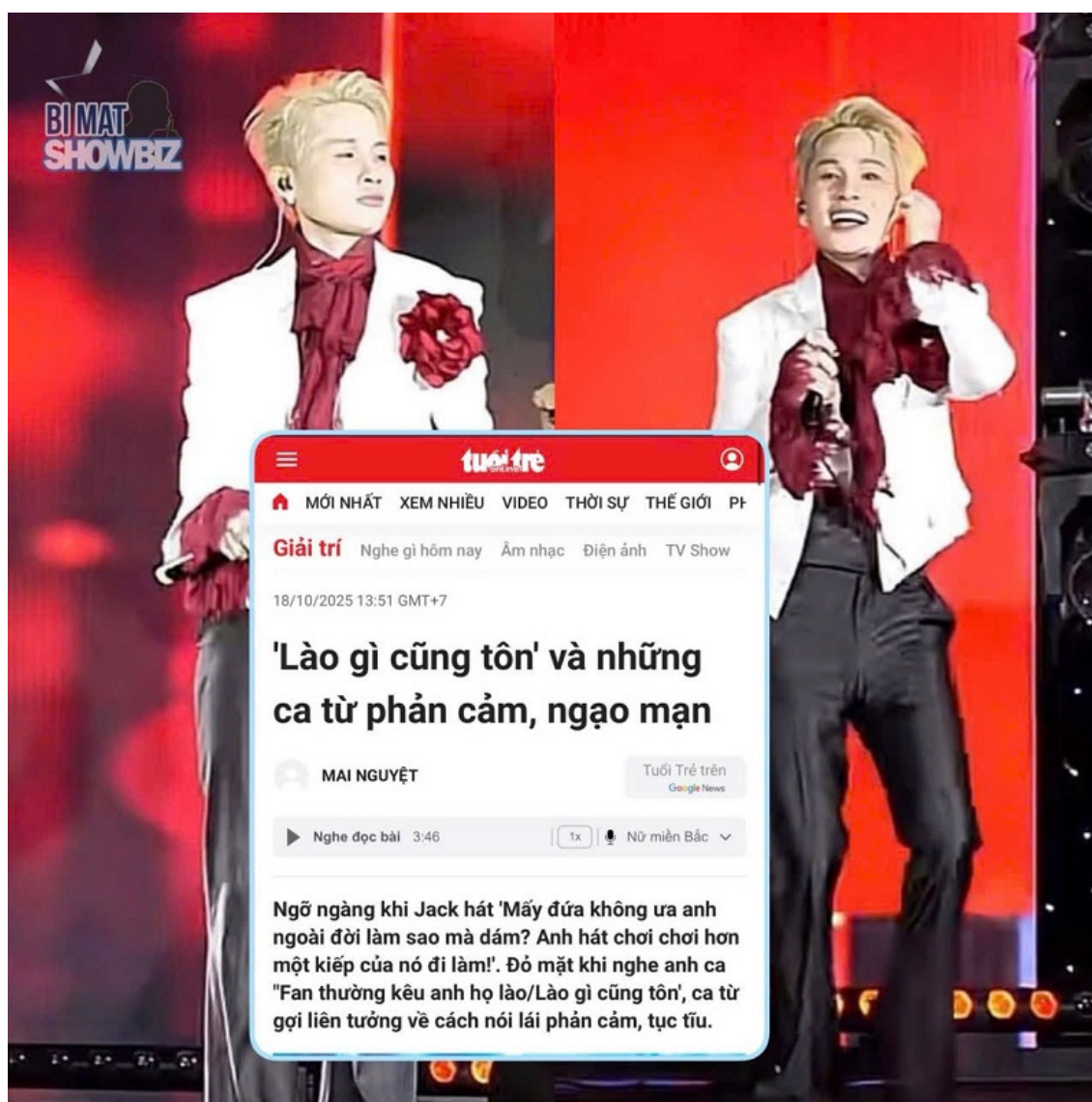
Ông Nguyễn Quang Long cũng cảnh báo: *"Ngôn từ nhạy cảm, dung tục sẽ gây ảnh hưởng lớn tới giới trẻ, đối tượng sử dụng mạng xã hội nhiều nhất."* [3]

Những nhận định trên cho thấy, “cái tôi nghệ sĩ” nếu thiếu nền tảng văn hoá, sẽ dễ biến thành sự phản văn hóa, khi ngôn từ bị sử dụng để khoe mẽ hoặc hạ thấp người khác. Một khi ranh giới này bị xóa mờ, âm nhạc - thay vì cảm hoá con người - lại vô tình góp phần làm nghèo đi tâm hồn xã hội.

Ngôn từ phản chiếu nội tâm con người

Ngôn từ không chỉ là âm thanh, đó là sự phản chiếu của tâm thức. Một lời nói ái ngữ có thể mở rộng trái tim người nghe, trong khi một lời thô tục có thể khép lại mọi kết nối.

Âm nhạc, vốn được xem là nơi chạm vào cảm xúc sâu nhất, nay lại đang bị pha tạp bởi những câu từ “gây sốc”, “thách thức”, khiến người nghe bị cuốn theo cảm xúc bức bối, hơn là tìm thấy sự đồng cảm. Đó không còn là “nghệ thuật biểu đạt”, mà là nghệ thuật của cái tôi, nơi sự phẫn nộ và hiếu thắng lấn át tính nhân văn.

(Ảnh: Internet)

Nếu xem lại những giá trị từng làm nên sức mạnh của ngôn ngữ Việt, từ ca dao, dân ca đến thơ ca hiện đại, ta sẽ thấy: người Việt vốn trọng “lời hay ý đẹp”, trọng cái tình và sự tế nhị trong biểu đạt. Khi ngôn ngữ bị biến dạng, ta không chỉ mất đi mỹ cảm, mà còn đánh mất khả năng cảm thụ cái thiện, cái đẹp trong tâm hồn.

Ranh giới giữa “chất” và “suy đồi” rất mong manh

Một bài hát “chất” không nằm ở độ ngọt ngào, mà ở sự tinh tế trong biểu đạt. Những nghệ sĩ lớn luôn biết cách nói điều gai góc bằng thứ ngôn từ giàu chiều sâu, khiến người nghe vừa “giật mình” vừa “thức tỉnh”.

Ngược lại, khi ngôn từ bị dùng như “đòn bẩy” để tạo tiếng vang, hoặc để hạ thấp người khác, nó sẽ phản tác dụng, người nghe thấy ồn ào hơn là ý nghĩa. Cái “chất” khi đó trở thành sự suy đồi ngôn từ, nơi âm nhạc mất khả năng thanh lọc cảm xúc, chỉ còn lại bề nổi khoe mẽ.

Trong nền văn hoá chịu ảnh hưởng mạnh của mạng xã hội, việc chạy theo “trend” ngôn ngữ là con dao hai lưỡi. Một mặt, nó giúp nghệ sĩ gần gũi với công chúng hơn; mặt khác, nếu không đủ bản lĩnh văn hoá, họ dễ rơi vào sự dung tục, hời hợt, làm nghèo đi đời sống tinh thần.

Từ góc nhìn Phật giáo: Lời nói - thiện nghiệp và ác nghiệp

Trong Kinh Tăng Chi Bộ, có lời dạy về Chính ngữ - một yếu tố quan trọng của Bát Chính Đạo: *“...Và này các Tỷ-kheo, thế nào là lời nói thanh tịnh? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có người từ bỏ nói láo, từ bỏ nói hai lưỡi, từ bỏ nói lời độc ác, từ bỏ nói lời phù phiếm. Này các Tỷ-kheo, đây gọi là lời nói thanh tịnh”*. (bài Kinh “Thanh Tịnh”, trích trong Kinh Tăng Chi Bộ).

Âm nhạc cũng là một hình thức “ngôn từ mở rộng”. Nếu ngôn ngữ đời thường cần sự chính niệm, thì ngôn ngữ trong âm nhạc càng cần hơn nữa, bởi có thể dễ dàng thấm sâu vào tâm thức con người. Một bài hát hay không chỉ giúp người nghe vui, mà còn có thể gieo vào họ hạt giống thiện lành, hướng về sự hiểu biết và cảm thông.

Khi nghệ sĩ dùng lời hát để đáp trả, mỉa mai hay khẳng định cái tôi, đó chính là lúc họ gieo nghiệp cảm xúc cho chính mình và người nghe. Trái lại, nếu biết chuyển hóa khổ đau thành lời ca an tịnh, họ sẽ trở thành người gieo nhân lành - “người hát bằng tâm”.

Trong kinh Pháp Cú có dạy: “Ý dẫn đầu các pháp, ý làm chủ, ý tạo tác”. Ngôn từ, suy cho cùng, chỉ là biểu hiện của tâm ý. Khi tâm bị che lấp bởi sân hận, tự cao hay tổn thương, thì lời nói dễ thành độc dược. Nhưng khi tâm sáng suốt, nhu hòa, thì lời nói trở thành dược liệu, có khả năng chữa lành.

Thay cho lời kết: Trả lại cho ngôn từ giá trị của lòng từ và trí tuệ

Hiện tượng “Lào gì cũng tôn” là lời nhắc cảnh tỉnh: trong kỷ nguyên mạng xã hội, nơi ngôn ngữ được tung hô dễ dãi, mỗi nghệ sĩ cần tự đặt cho mình giới hạn đạo đức và thẩm mỹ.

Tự do sáng tạo không thể tách rời trách nhiệm tinh thần. Càng có sức ảnh hưởng, lời nói càng phải được chọn lọc bằng trí tuệ và lòng từ.

Từ lăng kính Phật giáo, bài học sâu sắc nhất chính là: hãy hát bằng tâm thiện, nói bằng lòng chính niệm. Vì lời nói không chỉ tạo nên nghệ thuật, mà còn tạo nên nghiệp, nghiệp cho người nói và cho cả người nghe.

Giữa ồn ào của cái tôi, chỉ có lời nói hiền hòa, chân thật và cảm thông mới có thể chạm đến trái tim, nuôi dưỡng văn hóa và nuôi lớn nhân cách.

Tác giả: **Thường Nguyên**

Chú thích và Tài liệu tham khảo:

[1] Khán giả tranh cãi bởi ca từ phản cảm trong ca khúc mới của Jack (Dân Việt): <https://danviet.vn/khan-gia-tranh-cai-boi-ca-tu-phan-cam-trong-ca-khuc-moi-cua-jack-d1371406.html>

[2] Ai để ca sĩ Jack hát ca từ phản cảm trong show ở Hà Nội? (Tiền Phong Online): <https://tienphong.vn/ai-de-jack-hat-ca-tu-phan-cam-trong-show-o-ha-noi-post1788654.tpo>

[3] “Nhạc rác” dung tục gây bức xúc, Công lý, 2025: <https://congly.vn/nhac-rac-dung-tuc-gay-buc-xuc-197021.html>

[4] 'Lào gì cũng tôn' và những ca từ phản cảm, ngạo mạn (Tuoitre.vn): <https://tuoitre.vn/lao-gi-cung-ton-va-nhung-ca-tu-phan-cam-ngao-man-20251018130108702.htm>